

МЕТОДИКА УПРАВЛІННЯ ВЗАЄМОДІЮЧИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ У ТРАНСПОРТНИХ ВУЗЛАХ

А. О. Мурад'ян

Одеський національний морський університет

Анотація: Виділена задача, а саме управління взаємодіючими підприємствами у транспортних вузлах, має більш ніж вікову історію, але вона у загальній постановці залишається до теперішнього часу недостатньо вивченою. Наявні результати досліджень можуть лише частково використовуватися для її вирішення внаслідок їх фрагментарності і неповної відповідності ринковій філософії управління реальним транспортним виробництвом, включаючи етапи перевезення і перевалювання вантажів. Мета. Спроба усунути цю «білу пляму» у транспортної науки, а саме розробити методику управління взаємодіючими підприємствами у транспортних вузлах.

Ключові слова: транспортна система, взаємодія, співпраця, конкуренція, узгодження управління, досягнення та реалізація узгодженого

METHODOLOGY OF INTERACTING ENTERPRISES MANAGEMENT IN TRANSPORT NODES

A. Muradyan

Odessa National Maritime University

Abstract: The selected task, namely the management of interacting enterprises in transport hubs has more than a century of history, but it in the general setting remains to this day insufficiently studied. The available research results can only be partially used to address it due to their fragmentary nature and incomplete compliance with the market philosophy of real transport production management, including the stages of transportation and transshipment of goods. Purpose. An attempt to eliminate this "white spot" in transport science, namely to develop a methodology for managing interacting enterprises in transport hubs is carried out.

Keywords: transport system, interaction, cooperation, competition, coordination of management, achievement and implementation of coordinated management

Вступ. Поглиблення на рубежу ХХ–ХХІ століть інтеграції сфер виробництва, обігу та споживання призвело до утвердження єдиного народногосподарського комплексу «виробництво – транспорт – розподіл – збут», що послужило імпульсом до актуалізації концепцій доставки вантажів «від дверей до дверей» і «точно у строк» з використанням юнімодальних (одновидових) та мультимодальних (багатовидових) транспортних систем. В останньому випадку на перший план висувається проблема досягнення узгодженого функціонування взаємодіючих транспортних систем (ВТС) – суміжних залізниць, суміжних ланок транспортних коридорів, підприємств транспортно-логістичних систем доставки вантажів. Ця тенденція, у свою чергу, визначила необхідність розв'язання адекватної комплексної задачі шляхом розробки механізму забезпечення узгодженого управління ВТС як

умови і засобу скорочення витрат на доставку вантажів за принципом «від дверей до дверей», включаючи видатки транспортних підприємств.

Виділена задача має більш ніж вікову історію, але вона у загальній постановці – для класу систем виду ВТС – залишається до теперішнього часу недостатньо вивченою. Наявні результати досліджень можуть лише частково використовуватися для її вирішення внаслідок їх фрагментарності і неповної відповідності ринковій філософії управління реальним транспортним виробництвом, включаючи етапи перевезення і перевалювання вантажів.

Спроба усунути цю «білу пляму» у транспортній науці здійснюється у цій статті.

Постановка проблеми. Початковий етап створення механізму забезпечення узгодженого управління ВТС логічно пов'язати з обґрунтуванням теоретико-методичної бази дослідження відповідної цьому проекту задачі. Очевидно, що така наукова база повинна бути адекватна, з одного боку, організаційно-економічній суті означеної задачі, а з іншого боку, – сучасним уявленням про організацію управління транспортними процесами.

З аналізу основних умов вказаної задачі слідує, що при управлінні ВТС принципово важливі серед них полягають у логіці:

- об'єднання ВТС у віртуальну систему;
- зіставлення інтересів і запобігання конфронтації ВТС;
- забезпечення дотримання однакових прав для усіх ВТС;
- усунення протистояння ВТС при пошуку розв'язання спірних запитань.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Попередньо відмітимо, що збиральна назва «взаємодіючі транспортні системи» (ВТС) у транспортній науці раніше не фігурувала, що пояснює відсутність публікацій з використанням такого поняття. У той же час по окремим видам ВТС існує досить численна бібліографія, що містить публікації про теоретичні дослідження, які проводилися в галузі комплексних транспортних проблем, інтеграції управління різними видами транспорту і системами сполучених транспортних підприємств, створення механізмів управління транспортними вузлами, транспортно-технологічними та транспортно-логістичними системами, що знайшло відображення у багатьох публікаціях, зокрема в роботах [1–3], виконаних на протязі останнього часу.

Із аналізу згаданих публікацій легко вбачається їх загальна особливість, яка полягає у відсутності конкретики при обговоренні теоретичної складової механізму реалізації управління ВТС. Із цього приводу в кращому випадку декларується ідея необхідності опрацювання вказаного механізму, але без вказівки на спосіб вирішення такого завдання.

Другий і більш цінний напрямок – ринковий – відображено в [4–7] у формі обґрунтування проблеми узгодження інтересів суб'єктів транспортних вузлів у ході організації та здійсненні процесів перевалювання вантажів. Цей напрямок виконано у поняттях теорії оцінки впливу зворотного зв'язку в механізмі управління на функціонування керованого об'єкта. При цьому всі зазначені ідеї розглянуті, як прийнято говорити, лише в порядку постановки питання.

Узагальнення вищевикладеного дозволяє зробити висновок, що при спільному розгляді охарактеризованих ідей і концепцій управління транспортними системами стає очевидним недолік у сучасній науковій літературі конструктивних пропозицій, спрямованих на розробку підходу до узгодженого управління взаємодіючими системами.

Формулювання цілей статті. Ціллю даного дослідження є розроблення концептуальних основ здійснення узгодженого управління ВТС, що забезпечує у кінцевому рахунку скорочення витрат, по-перше, транспортних підприємств на реалізацію перевезення і перевалювання вантажів і, по-друге, транспортної клієнтури щодо доставлення вантажів.

Для досягнення цієї цілі поставлені наступні задачі:

- на основі результатів аналізу сучасного стану управління визначити вимоги до механізму забезпечення узгодженого управління ВТС;
- показати, що розробку вказаного механізму необхідно будувати у відповідності з нормами сучасної ділової поведінки контактуючих транспортних систем;
- охарактеризувати теоретико-методичну базу для розробки механізму забезпечення узгодженого управління ВТС;
- синтезувати структуру механізму забезпечення узгодженого управління ВТС.

Виклад основного матеріалу. Дотримуючись наміченого підходу, зазначимо, що в традиційній теорії управління основоположний принцип забезпечення узгодженого управління комплексами контактуючих систем ґрунтується на поняттях координації та взаємодії. При цьому під координацією розуміється управління, яке здійснюється з метою узгодження процесів у різних елементах (підсистемах) об'єкта управління, або забезпечення узгодженості елементів керованого об'єкту. Поняття взаємодії пов'язують із встановленням взаємного зв'язку контактуючих суб'єктів, їх взаємної обумовленості, а також з підтримкою і розвитком ділових взаємовідносин.

Наведені положення означають, що координація і взаємодія в управлінні органічно поєднуються як взаємозалежні, взаємообумовлені і об'єктивно нероздільні категорії. При цьому координація забезпечує цілеспрямованість керованого процесу, яка виробляється завдяки взаємодії суб'єктів управління, спільно реалізуючих зазначений процес.

З останнього твердження випливає логічний висновок про пріоритетну роль взаємодії у здійсненні цілеспрямованої поведінки складних систем будь-якої природи. Дійсно, взаємодія як процес інтеграції спрямованого функціонування контактуючих суб'єктів завжди пов'язується з досягненням певного результату, до якого вони можуть прагнути як до спільної мети в альянсі або як до особистих цілей незалежно. В обох випадках орієнтація суб'єктів на результат передбачає цілеспрямованість спільної діяльності як підсумок реалізації їх взаємодії.

З вищевикладеного випливає, що концепція узгодження управління комплексами взаємодіючих систем повинна зв'язуватися з орієнтацією на пошук

такого узгодженого (колективно прийнятого) рішення, яке б забезпечувало у повній мірі інтереси всіх суб'єктів комплексної системи, що розглядається. На мові економічної теорії ця умова означає, що контактуючі суб'єкти повинні пристосовуватись до змін в їх чистій вигоді.

Цей принцип розвивається також в інтенсивно прогресуючій на сучасному етапі теорії маркетингу взаємодії або партнерських відносин, методологічна суть якого досить повно передається наступним визначенням: Маркетинг взаємодії – це неперервний процес визначення і створення нових цінностей продавцями спільно з покупцями, спільного одержання і розподілу вигоди (визиску) від цієї діяльності між усіма учасниками взаємодії

Висновки. У результаті здійснюваних досліджень:

сформульована постановка задачі розроблення механізму забезпечення узгодженого управління ВТС, що дозволило визначити логіку розв'язання цієї задачі;

показано, що розробку вказаного механізму необхідно орієнтувати на дотримання норм сучасної ділової поведінки контактуючих транспортних систем;

обґрунтовано теоретико-методичну базу розробки механізму забезпечення узгодженого управління ВТС на основі сполучення принципів традиційної теорії управління, соціального управління, маркетингу взаємодії та теорії ігор;

синтезована структура розглядаемого механізму з включенням до неї основоположних елементів згаданих вище теорій, включаючи категорії співробітництва та конкуренції, усунення протиріч, рівноправність суб'єктів взаємодії, вирішення конфліктних ситуацій.

У подальших дослідженнях необхідно зосередитися на методичному аспекті розробки механізму забезпечення узгодженого управління ВТС на етапі досягнення погодженості управління і реалізації узгодженого управління з відображенням умов і вимог, які є актуальними для контактуючих транспортних систем.

ЛІТЕРАТУРА

1. Морозова И. В. Управление интегрированной логистической цепью поставок на базе концепции «точно в срок» путем создания временных шлюзов [Текст] / И. В. Морозова, Н. И. Ляшенко // Методи та засоби управління розвитком транспортних систем : сб. наук праць. – 2008. – № 13. – Одеса : ОНМУ. – С. 5–19.
2. Кириллова Е. В. Организация и управление работой судов в ролкерной транспортно-технологической системе [Текст] : дис. канд. техн. наук : 05.22.01 / Кириллова Елена Викторовна. – Одесса : 2005. – 229 с.
3. Dorigo M. The Ant System: Optimization by a colony of cooperating agents. IEEE Transactions on Systems, Man and Cybernetics[Text] / M. Dorigo, V. Maniezzo, A. Colomi. – Part B, Vol. 26, No. 1, 1996, P. 1–13.
4. Krishnaiyer K. Ant Algorithms [Text]: review and Future Applications / K. Krishnaiyer, S. H Cheragh // IERC'02, Industrial Engineering Research Conference, Orlando, USA, may 2002.

5. Ritchey T. Scenario Development and Risk Management using Morphological Field Analysis [Text] / T. Ritchey, Proceedings of the 5th European Conference on Information Systems (Cork: Cork Publishing Company). – Vol. 3. – P. 1053–1059.
6. Zwicky F. Discovery, Invention, Research – Through the Morphological Approach [Text] / F. Zwicky, Toronto, 1969. – The Macmillan Company. – 187 p.
7. Сычев А. А. Организация работы транспортного узла в составе транспортного коридора [Текст] : дис. ... канд. техн. наук / А. А. Сычев. – Ростов-на-Дону : РГУПС, 2009. – 167 с.

***Мурад'ян Арсен Олегович** к.т.н., доцент кафедри «Експлуатація портів та технологія вантажних робот», Одеський національний морський університет, e-mail: muradyan@ntt.od.ua.*